

مطالعه و بررسی مقدماتی طرح تدوین دایره‌المعارف پزشکی اسلام و ایران و
تهیه طرح جامع و اجرایی دایره‌المعارف مذکور

گروه: حکمت، طب سنتی و طب دوران تمدن اسلامی
سال پایان: ۱۳۸۲

مجری: دکتر علی اکبر ولایتی
سال شروع: ۱۳۸۲

طرح تهیه و تدوین مدخل‌های دایره‌المعارف پزشکی اسلام و ایران

گروه: حکمت، طب سنتی و طب دوران تمدن اسلامی
سال پایان: ۱۳۸۴

مجری: دکتر محمدرضا شمس اردکانی
سال شروع: ۱۳۸۳

چکیده

مقدمه

از زمان طرح موضوع دایره‌المعارف پزشکی اسلام و ایران در فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران یکی از نخستین مواردی که مورد توجه بوده و دست یافتن به آن به‌عنوان یکی از مهم‌ترین بخش‌های ایندایره‌المعارف حساب می‌آمده است، دفتر مدخل‌های آن بوده است. دفتر مدخل هر دایره‌المعارف مجموعه مدخل‌هایی است که در آن کتاب مرجع باید در مورد هر یک از آن‌ها مقاله یا مقاله‌هایی تهیه شود. به عبارت دیگر مدخل هر دایره‌المعارف مقدار مسیری است که این کتاب باید در واحد زمان طی نماید.

روش‌شناسی

در ابتدا موارد و ایده‌آل‌هایی برای جمع‌آوری مدخل‌ها، با در نظر گرفتن فضای حجمی دایره‌المعارف، خواست کلی پدیدآورندگان، سابقه تهیه مدخل‌هایی در زمینه تاریخ پزشکی اسلامی در ایران و نیز موارد و زمینه‌های قابل طرح در این دایره‌المعارف ترسیم شد. بدین ترتیب، این نتیجه به دست آمد که کلیه مدخل‌های این کتاب را در حوزه‌های زیر می‌توان دسته‌بندی کرد: (۱) اعلام و اشخاص (۲) کتاب‌ها و تألیفات (۳) گیاهان دارویی (۴) بیماری‌ها (۵) مفاهیم و اصطلاحات (۶) مراکز و سازمان‌ها (۷) داروها (۸) اندام‌ها (۹) ابزار کار پزشکان.

برای مدخل‌گزینی سیاست‌های چندی مدنظر قرار گرفت که از آن جمله مشاوره با خبرگان این دانش، شناسایی منابع از طریق بررسی کتابخانه‌ای، بررسی منابع دایره‌المعارفی موجود در ایران و آثار مشابه به زبان‌های دیگر، شناسایی و بررسی منابع تخصصی در حوزه پزشکی اسلامی و تاریخ پزشکی و شناسایی و بررسی نسخ خطی کتابخانه‌های ایران و جهان را می‌توان نام برد. سپس گزارش آماری از این مدخل در هر دسته نه‌گانه تهیه شد.

یافته‌ها

این مدخل از پنج قسمت: مقدمه، فهرست الفبایی مدخل‌ها، فهرست موضوعی آن‌ها، روابط درونی موجود بین مدخل‌ها و درنهایت فهرست کتاب‌ها و منابعی که برای استخراج مدخل‌ها مورد بازبینی قرار گرفته‌اند تشکیل شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

برای برنامه‌ریزی و طرح دورنماهای هر کتاب مرجع، تهیه شدن سریع مدخل نامه دائره‌المعارف این امکان را فراهم می‌آورد تا هر چه سریع‌تر و دقیق‌تر بتوان در مورد تهیه مقالات آن برنامه‌ریزی نمود.

کلیدواژه:مدخل، دائره‌المعارف، پزشکی، اسلام، ایران.